

Vodič kroz sustav obrazovanja u Republici Hrvatskoj

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske

PRVI KORACI OBRAZOVANJA

Sustav obrazovanja u Republici Hrvatskoj danas započinje u **predškolskim ustanovama**, odnosno **dječjim vrtićima** i ustanovama u kojima se provode predškolski programi. U dječjim vrtićima djeca su uključena u cjelodnevni ili kraći program odgoja i obrazovanja, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi od navršenih šest mjeseci djetetova života pa sve do njegova polaska u školu.

OSNOVNO OBRAZOVANJE

Osnovno obrazovanje počinje upisom u prvi razred osnovne škole. Ono je obvezno za svu djecu, u pravilu traje od šeste do petnaeste godine života, a za učenike s višestrukim teškoćama u razvoju najdulje do 21. godine života. Osnovna škola traje osam godina i izvodi redovite i posebne programe. Osnovnim obrazovanjem učenik stječe znanje i sposobnosti za nastavak obrazovanja.

U sustavu obrazovanja Republike Hrvatske moguće je i **paralelno osnovno obrazovanje u obliku osnovnoga umjetničkog obrazovanja**. Osnovno umjetničko obrazovanje može biti **glazbeno** i **plesno**, a pravo upisa u prvi razred osnovnoga umjetničkog obrazovanja imaju djeca koja su u pravilu navršila **sedam**, odnosno **devet** godina života i zadovoljila kriterije propisane kurikulumom umjetničkog obrazovanja. Osnovno glazbeno obrazovanje izvodi se prema osnovnoškolskom umjetničkom kurikulumu te planu i programu u šestogodišnjem trajanju, dok se osnovno plesno obrazovanje izvodi prema osnovnoškolskom umjetničkom kurikulumu te planu i programu u četverogodišnjem trajanju. Učenici mogu završiti umjetničko obrazovanje i u kraćem vremenskom trajanju od propisanog, ovisno o razini napredovanja u stjecanju znanja, razvoju vještina i sposobnosti na način propisan kurikulumom umjetničkog obrazovanja.

Za djecu koja su starija od 15 godina, a nisu završila zakonom obveznu osnovnu školu, postoji sustav **osnovnog obrazovanja za odrasle**.

SREDNJE OBRAZOVANJE

Nakon završetka osnovnog obrazovanja, učenici imaju mogućnost nastaviti svoje obrazovanje u srednjoškolskim ustanovama koje nisu obveznoga karaktera. Pravo na upis u prvi razred srednje škole imaju svi učenici pod jednakim uvjetima, ali u skladu s brojem upisnih mjesta utvrđenih odlukom o upisu koju za svaku školsku godinu donosi ministar nadležan za obrazovanje. Prijave i upis kandidata u prve razrede srednjih škola provode se **Nacionalnim informacijskim sustavom prijava i upisa u srednje škole (NISpuSŠ)**. Srednje obrazovanje počinje upisom u srednju školu, a srednjim obrazovanjem učenik stječe znanje i sposobnosti za rad i nastavak obrazovanja.

Srednjoškolske ustanove, ovisno o vrsti obrazovnog programa, dijele se na **gimnazije, strukovne** te **umjetničke škole**. U gimnazijama se izvodi nastavni plan i program u trajanju od četiri godine, a obrazovanje učenika završava **polaganjem državne mature**. Obrazovanje učenika u strukovnim i umjetničkim školama može trajati od jedne do pet godina, a završava **izradom i obranom završnoga rada**. Učenici koji su završili strukovne programe mogu polagati i ispite državne mature, kao i steći višu razinu kvalifikacije nastavljanjem obrazovanja.

Gimnazije pripremaju svoje učenike za nastavak obrazovanja, strukovne škole ih osposobljavaju za uključivanje na tržište rada, a ujedno i pružaju mogućnost nastavka obrazovanja, dok umjetničke škole omogućuju stjecanje znanja, razvoj vještina, sposobnosti i kreativnosti u različitim umjetničkim područjima.

Za obrazovanje učenika s teškoćama u razvoju organizirana je **primjena individualiziranih postupaka** u redovitim ili posebnim razrednim odjelima i obrazovnim grupama, a **učenici s većim teškoćama u razvoju obrazuju se u posebnim ustanovama**.

STRUKOVNO OBRAZOVANJE

Trajanje strukovnog obrazovanja u srednjim školama ponajprije ovisi o vrsti nastavnog plana i programa/kurikuluma, koji mogu trajati od jedne do pet godina. Nakon završetka srednje strukovne škole, ovisno o završenome programu, moguće se uključiti na tržište rada ili, uz ispunjenje određenih uvjeta, nastaviti obrazovanje na srednjoškolskoj ili visokoškolskoj razini. Strukovnim obrazovanjem stječu se znanja, vještine i kompetencije potrebne tržištu rada s ciljem stručnog priznavanja kvalifikacija koje također pružaju mogućnost napretka u budućem obrazovanju.

Programi srednjeg strukovnog obrazovanja mogu biti:

ČETVEROGODIŠNJI ili PETOGODIŠNJI koji završavaju izradom i obranom završnoga rada. Nakon završetka ovakvog oblika obrazovanja moguće se zaposliti ili nastaviti obrazovanje na višim razinama, uz uvjet polaganja ispita državne mature;

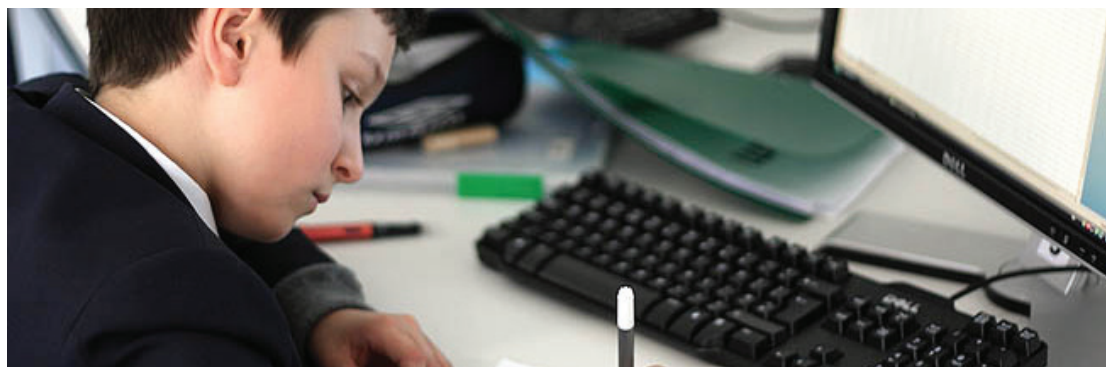
TROGODIŠNJI koji pripremaju učenika za rad u industriji, gospodarstvu i u obrtništvu. Također završavaju izradom i obranom završnoga rada, a praktični dio programa ostvaruje se većim dijelom u radnome procesu (kod poslodavca) te manjim dijelom u školi. Nakon završetka trogodišnjeg oblika strukovnog obrazovanja moguće se zaposliti ili steći višu razinu kvalifikacije nastavljanjem obrazovanja uz uvjet polaganja dopunskih i/ili razlikovnih ispita, a uz ispunjavanje određenih uvjeta visokoškolskih ustanova i na višim obrazovnim razinama;

ZA STJECANJE NIŽE RAZINE SREDNJEG OBRAZOVANJA koji su po organizaciji i načinu izvođenja slični trogodišnjim strukovnim programima, a znanje i vještine stječu se u školama i u radnome procesu. Također završavaju izradom i obranom završnoga rada. Nakon završetka ovakvoga strukovnog programa moguće se zaposliti ili steći višu razinu kvalifikacije nastavljanjem obrazovanja uz uvjet polaganja dopunskih i/ili razlikovnih ispita te

POSEBNI ili PROGRAMI OBRAZOVANJA ZA UČENIKE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU kojima učenik stječe nižu ili srednju razinu obrazovanja. Za obrazovanje učenika s teškoćama u razvoju organizirana je primjena individualiziranih postupaka ili obrazovanje u posebnim razrednim odjelima i obrazovnim grupama, dok je za učenike s većim teškoćama u razvoju osigurano obrazovanje u posebnim ustanovama. Važno je istaknuti kako se dodatno ulažu posebni naponi da bi svakom učeniku bilo osigurano obrazovanje koje je u skladu s njegovim mogućnostima.

Također, postoji i **eksperimentalni program strukovnih gimnazija** kojim učenici stječu specifične strukovne vještine i vrlo dobro općeobrazovno znanje koje predstavlja osnovu za nastavak obrazovanja na visokoškolskim ustanovama. Glavna karakteristika strukovnih gimnazijskih modula predstavlja fleksibilnost i podređenost brzim tehnološkim promjenama te usuglašavanje s gospodarskim potrebama i potrebama tržišta rada. **Strukovna gimnazija završava polaganjem državne mature.**

Prema najnovijim podacima iz šk. god. 2014./2015., **četverogodišnje strukovne programe** pohađa **76.211 učenika**, dok se u **trogodišnjim strukovnim programima** obrazuje **34.945 učenika**. Ukupan broj učenika koji pohađa strukovne škole je **117.384**.

Popis škola u kojima se izводе strukovni programi obrazovanja možete pronaći na mrežnim stranicama Ministarstva, odnosno na poveznici:

<http://public.mzos.hr/Default.aspx?art=9437&sec=2253>.

OBRAZOVNI SEKTORI

Kako je **66,9%** redovnih učenika u školskoj godini 2014./2015. bilo upisano u jedan od programa strukovnog obrazovanja, razvidno je kako je **sustav strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj od iznimne važnosti**. Prisjetimo li se kako su problemi današnjice diljem svijeta uglavnom visoka stopa nezaposlenosti te pad razvoja gospodarstva, razvili smo analitičku podlogu koja predstavlja **profil obrazovnog sektora**, što je **neizostavna komponenta planiranja kvalifikacija**. U Republici Hrvatskoj danas imamo **14 obrazovnih sektora u području srednjoškolskog obrazovanja** koji su utvrđeni Odlukom o uspostavi obrazovnih sektora u strukovnom obrazovanju. To su: Poljoprivreda, prehrana i veterina; Šumarstvo, prerada i obrada drva; Geologija, rudarstvo, nafta i kemijska tehnologija; Tekstil i koža; Grafička obrada i audiovizualno oblikovanje; Strojarsstvo, brodogradnja i metalurgija; Elektrotehnika i računalstvo; Graditeljstvo i geodezija; Ekonomija, trgovina i poslovna administracija; Turizam i ugostiteljstvo; Promet i logistika; Zdravstvo i socijalna skrb; Osobne, usluge zaštite i ostale usluge te Umjetnost.

UMJETNIČKO OBRAZOVANJE

Obrazovne programe umjetničkih programa u Republici Hrvatskoj provode **likovne, glazbene i plesne škole**. Učenici upisani u srednje umjetničke škole, koje izvode programe likovne umjetnosti, svoje obrazovanje završavaju izradom i obranom završnoga rada, a mogu polagati i ispite državne mature ako žele nastaviti obrazovanje na visokoškolskim ustanovama.

Glazbene škole pohađaju učenici s izraženim sposobnostima za glazbeno izražavanje. Cilj glazbenoga odgojno-obrazovnog sustava jest odgojem i obrazovanjem profesionalnih glazbenika oplemenjivati društvo glazbenom umjetnošću. Glazbeno obrazovanje izvodi se prema **glazbenome kurikulumu te planu i programu u četverogodišnjem trajanju**. Učenici upisani u srednje glazbene škole imaju **posebnu mogućnost**: mogu pohađati **samo glazbenu školu za zanimanje glazbenika** ili mogu **paralelno pohađati još jednu srednju školu**.

Svoje obrazovanje završavaju izradom i obranom završnoga rada, a imaju pravo polaganja ispita državne mature ako žele nastaviti obrazovanje na visokoškolskim ustanovama.

Plesno obrazovanje je umjetnički odgojno-obrazovni proces koji ujedinjuje tjelesne, emotivne i intelektualne sposobnosti učenika. Tijekom školovanja razvija se umjetnička osobnost s razvijenim sposobnostima izražavanja pokretom. Cilj obrazovanja u srednjoj plesnoj školi je osposobiti tijelo kao instrument plesnog izražavanja što podrazumijeva razvoj motoričkih, afektivnih i kognitivnih sposobnosti učenika. Plesno obrazovanje izvodi se **prema plesnom kurikulumu te planu i programu u četverogodišnjem trajanju**. Učenici upisani u srednje plesne škole imaju **posebnu mogućnost**: mogu pohađati **samo plesnu školu za zanimanje plesač** ili mogu **paralelno pohađati još jednu srednju školu**. Budući da plesni umjetnici svoje obrazovanje završavaju izradom i obranom završnoga rada, mogu polagati i ispite državne mature ako osjećaju želju za nastavkom obrazovanja na visokoškolskim ustanovama.

Popis glazbenih i plesnih škola, kao i **popis umjetničkih programa** u svim županijama u Republici Hrvatskoj možete pronaći na mrežnim stranicama Ministarstva, na poveznici

<http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=3485>,

pod kategorijom *Dokumenti*.

GIMNAZIJSKO OBRAZOVANJE

Broj učenika koji pohađa općeobrazovni gimnazijski program u školskoj godini 2014./2015. iznosio je **53.652**. Učenici koji za nastavak svog obrazovanja odaberu gimnazijski program mogu prema vrsti nastavnoga plana i programa birati između:

OPĆIH GIMNAZIJA koje podrazumijevaju uravnotežen odnos svih općeobrazovnih nastavnih predmeta;

JEZIČNIH GIMNAZIJA koje akcent stavljaju na učenje stranih jezika, a u trećem i četvrtom razredu umjesto jednog od prirodoslovnih predmeta (biologija, kemija, fizika) učenici mogu birati proširene programe stranih jezika;

KLASIČNIH GIMNAZIJA u kojima se latinski i grčki jezik uče tijekom svih četiriju godina obrazovanja;

PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKIH GIMNAZIJA koje naglasak stavljaju na sate matematike, fizike i informatike tijekom svih četiriju godina obrazovanja, a učenicima pružaju mogućnost izbora proširenoga programa matematike i informatike umjesto drugoga stranog jezika i

PRIRODOSLOVNIH GIMNAZIJA koje temelj svoga obrazovanja vide u uravnoteženome odnosu matematike, kemije, fizike i biologije s posebnim naglaskom na laboratorijskim vježbama, a u sklopu izbornoga dijela programa učenici se mogu odlučiti za učenje drugoga stranog jezika ili osnova ekologije.

Učenicima koji se **aktivno bave sportom** i postižu **izvrsne uspjehe** nudi se mogućnost upisa u **Sportsku gimnaziju** u Zagrebu ili u **posebne sportske razredne odjele u drugim školama**, a organizacija rada i nastave u tim razrednim odjelima prilagođena je specifičnim potrebama sportaša.

Pravo prijave za upis u razredne odjele za sportaše imaju kandidati koji su uvršteni na rang-listu određenoga nacionalnoga sportskog saveza.

Prepoznajući raznolike potrebe svojih učenika, hrvatski srednjoškolski obrazovni sustav u svojim pojedinim gimnazijama nudi i mogućnost **pohađanja dijela nastavnih predmeta na jednom od stranih jezika – engleskome, njemačkome ili francuskome**. Nastava se u pravilu održava uz pomoć udžbenika na hrvatskome jeziku i udžbenika na stranome jeziku, ali **prema hrvatskim nastavnim planovima i programima**. To znači da učenici koji pohađaju navedeni program svladavaju isto gradivo kao i svi ostali, ali s tom razlikom što se nastavni sadržaji održavaju i na jednom od triju navedenih jezika.

Popis gimnazija koje izvode nastavu na stranome jeziku, kao i popis škola koje provode gimnazijske programe možete pronaći na mrežnim stranicama Ministarstva, odnosno na poveznici: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=3389>, pod rubrikama *Dvojezični program* i *Dokumenti*.

DRŽAVNA MATURA

Državna matura je skup ispita kojima se provjerava i vrednuje znanje, vještine i sposobnosti učenika koje su stekli tijekom obrazovanja u osnovnoj i srednjoj školi prema propisanim nastavnim planovima i programima.

Državna matura provodi se polaganjem ispita koji su jednaki za sve učenike i svi ih učenici polažu u isto vrijeme te na isti način. Primarni ciljevi državne mature su postavljanje jasnih vrijednosnih stajališta da se samo učenjem, osobnim zalaganjem i radom može ostvariti uspjeh, utvrđivanje znanja i obrazovanja kao temeljne vrijednosti društva te promjena percepcije javnosti u odnosu na obrazovanje, školu, nastavnike te cjelokupni obrazovni sustav. Ispite državne mature organizira i provodi neovisna javna ustanova pod nadzorom ministarstva zaduženog za obrazovanje. U Republici Hrvatskoj za taj posao zadužen je **Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja**: www.ncvvo.hr

Državna matura sastoji se od obveznoga i izbornoga dijela. Ispiti iz obveznoga dijela mogu se polagati na dvjema razinama: **A** - višoj razini te **B** - osnovnoj razini. Ispiti u izbornome dijelu polažu se isključivo na višoj razini.

Ispiti obveznoga dijela državne mature su iz hrvatskoga jezika, matematike te stranoga jezika, osim za učenike klasičnih gimnazija i učenike škola na jezicima nacionalnih manjina. Učenici sami odabiru koje će ispite polagati u izbornome dijelu državne mature prema svojim osobnim preferencijama i mogućnostima te upisnim zahtjevima i kriterijima koje postavljaju visoka učilišta koja učenici žele pohađati. Ispite, u više inačica za svaki ispitni rok, izrađuju stručne radne skupine sastavljene od nastavnika srednjih škola i sveučilišnih profesora.

Kako bi učenici imali brz i izravan uvid u rezultate koje su postignuli na ispitima državne mature, osmišljen je **NISpVU**, odnosno **Nacionalni informacijski sustav prijava na visoka učilišta**. NISpVU je središnji informacijsko-administracijski servis koji kandidatima zainteresiranim za polaganje ispita državne mature i nastavak školovanja na visokoškolskoj razini značajno olakšava prijavu i upis na visoka učilišta. Sustav sadrži podatke o procesu od iskazivanja interesa za odabrane studijske programe, preko prijava ispita državne mature i uvida u njihove rezultate te uvida u rezultate po odabranim studijskim programima, pa sve do ostvarenja prava na upis na visoka učilišta.

PREDNOST DRŽAVNE MATURE

Uvođenjem državne mature postavljeni su **nacionalni standardi za vrednovanje školskih postignuća učenika** na kraju četverogodišnjega srednjeg obrazovanja, a rezultati ispita državne mature ujedno se vrednuju i za upis na visoka učilišta. Državnom maturom osigurana se veća objektivnost vrednovanja učeničkih postignuća jer učenikovo znanje ocjenjuju i vrednuju **neutralni ocjenjivači** – nastavnici koji se pridržavaju pravila i kriterija ocjenjivanja u odnosu na sve učenike u Republici Hrvatskoj. **Uspjeh učenika na državnoj maturi pokazuje objektivno učeničko znanje i postignuća usporediva sa svim učenicima u Republici Hrvatskoj.**

UČENIČKI DOMOVI – POMOĆ UČENICIMA, ALI I RODITELJIMA

U srednjoškolske ustanove ubrajaju se i **učenički domovi**. **Učenički domovi su odgojno-obrazovne ustanove** u djelatnosti srednjeg obrazovanja koje u sklopu svoga odgojno-obrazovnog programa učenicima osiguravaju i primjeren boravak (smještaj i prehranu) tijekom pohađanja srednjoškolskog obrazovanja. Učenički domovi nisu ekvivalent školi te imaju posebnu organizaciju rada. U organizaciji njihova rada polazi se od humanističko-razvojne paradigme i individualnih potreba i interesa učenika.

Odgojno-obrazovni program u učeničkome domu predstavlja **pomoć učeniku i njegovim roditeljima** u postizanju što kvalitetnijega ukupnog razvoja i obrazovanja učenika te njegovu razvitku u mladoga obrazovanog čovjeka.

Popis svih učeničkih domova u Republici Hrvatskoj dostupan je na mrežnim stranicama Ministarstva, na poveznici: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2248>.

INFORMACIJE

Vrlo korisne informacije također možete pronaći na sljedećim poveznicama:

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi:

<http://public.mzos.hr/Default.aspx?art=11934>

Zakon o strukovnom obrazovanju:

<http://www.zakon.hr/z/383/Zakon-o-strukovnom-obrazovanju>

Zakon o umjetničkom obrazovanju:

<http://www.zakon.hr/z/516/Zakon-o-umjetni%C4%8Dkom-obrazovanju>

Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije:

http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_124_2364.html

Zakon o obrtu:

<http://www.zakon.hr/z/297/Zakon-o-obrtu>

Državni pedagoški standard srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja:

<http://public.mzos.hr/Default.aspx?art=11935&sec=2197>

Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru:

<http://www.zakon.hr/z/566/Zakon-o-Hrvatskom-kvalifikacijskom-okviru>

JESTE LI ZNALI?

Netko je mudar jednom davno rekao kako je cilj obrazovanja pretvoriti zrcala u prozore. Počeci obrazovanja u Hrvatskoj pojavili su se već u 10. st., a ono je sve do danas ostalo jednom od najvažnijih vertikala hrvatskog društva. Iako je sve do 18. st. obrazovanje bilo isključivo vezano uz crkvu i svećenstvo, a sustavno prosvjećivanje naroda započelo je tek za vladavine Marije Terezije, danas je obrazovanje u Hrvatskoj temeljno ljudsko pravo. Ipak, obrazovanje još uvijek u nekim dijelovima svijeta tek je nedosanjani dječji san. Prema podacima koje je objavio UNECSO, čak 124 milijuna djece i mladih adolescenata diljem svijeta u 2013. godini nije bilo upisano u školu, a za njih 47% nikada nije bilo niti predviđeno da pohađaju školu. Također, djevojčice čine čak 53% djece koja nisu upisane u školu.

Prema podacima posljednjeg popisa stanovništva, koje je objavio Državni zavod za statistiku, u Hrvatskoj je sve manje nepismenih osoba, a raste i broj visokoobrazovanih osoba, među kojima je veći broj žena nego muškaraca. Završeno samo osnovno obrazovanje u 2011. godini imalo je 30,8% stanovništva, dok je sa završenom samo srednjom školom 2011. godine bilo 52,6% posto stanovništva.

Stoga cijenimo mogućnosti koje su nam poklonjene jer neki o njima samo sanjaju.

EDUCATION
is the MOST
Powerful
weapon for
CHANGING THE
WORLD.

Nelson Mandela

SUSTAVNO MIJENJAMO SVIJET ZAJEDNO!